

AĞAÇ KASİDESİ

HALİL NİHAD BOZTEPE

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0240
Edebiyat: 055

AĞAÇ KASİDESİ
DİL DEVRİMİ'NİN HİCVİ
HALİL NİHAD BOZTEPE

Proje Editörü ve Son Okuma
Dr. Hazal Bozyer

Hazırlayan
Dr. Bahanur Garan Gökşen

Kitap Editörü
Ergin Ali

Sayfa Uygulama ve Kapak Görseli
Faruk Özcan

VakıfBank Kùltür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 - Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2023

ISBN 978-625-6385-51-1

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi
Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Ağustos 2023

AĞAÇ KASİDESİ
DİL DEVRİMİ'NİN HİCVİ
HALİL NİHAD BOZTEPE

HAZIRLAYAN
BAHANUR GARAN GÖKŞEN

HALİL NİHAD BOZTEPE

(Trabzon, 1882 - Ankara, 17 Şubat 1949)
1882'de Trabzon'da doğan Halil Nihad Boztepe, ilköğrenimini Trabzon'da tamamladıktan sonra Askeri Rüştiye'yi bitirmiştir. İki yıl Mülki İdadî'de okumuş, sonrasında Trabzon'daki Frerler mektebinde Türkçe öğretmenliği yapmıştır. 1927- 1946 yıllarında Gümüşhane ve Trabzon milletvekilliği yapan Boztepe, Fransızcadan çeviri yazı ve romanlar dışında genellikle hiciv türünde verdiği eserlerle tanınır. II. Meşrutiyet sonrasında İttihatçıları eleştirdiği hicivleri mevcuttur. 17 Şubat 1949'da vefat eden Boztepe, Cebeci Mezarlığı'na defnedilmiştir. Eserleri: Şiir: Siham- 1 İlham (Mahmut Bey Matbaası, 1921); Nedim Divanı (İkdam Matbaası., 1340/1922); Âyine-i Devran, (Orhaniye Matbaası., 1342/1924); Mehtap, (Yeni Matbaa., 1341/1925); Ağaç Kasidesi, (Cumhuriyet Matbaası, 1931 (genişletilmiş yeni baskısı: 1947).

BAHANUR GARAN GÖKŞEN

2010 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında başladığı yüksek lisans programını 2013 yılında tamamladı. Aynı yıl Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında başladığı doktora programını 2018 yılında bitirdi. On dokuzuncu ve yirminci yüzyıl Türk edebiyatı metinlerine odaklanan çalışmaları çeşitli dergilerde yayımlanan Bahanur Garan'ın VakıfBank Kültür Yayınları'ndan çıkan *Geç Osmanlı Dönemi Romanlarında Şair ve Şiir* (2021) başlıklı bir çalışması da bulunmaktadır. 2018 yılından beri İstanbul Arel Üniversitesi'nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Halil Nihad Boztepe'nin <i>Ağaç Kasidesi</i>	7
Türk Edebiyatı'nda <i>Ağaç Kasidesi</i>	17
Ağaç Kasidesi'ndeki Daldan	19
Üstat Halil Nihad ve "Ağaç Kasidesi"	21
Ağaç Kasidesi	29
Halil Nihad Üstadımızın Yeni Kitabı	35
Hayat-ı Muhayyel	39
Ağaç Kasidesi	41
Bir Zarafet Meşceresi	45
Ağaç Kasidesi	49
Resm-i Geçit	55
Halil Nihad Boztepe	59
Halil Nihad İçin	61
Edebiyatımızın Boztepe'si	63
Ağaçlar Şairi	65
Edebiyatımızda "Satire" Nev'i ve Halil Nihad Boztepe	67
Halil Nihad Boztepe	71
Halil Nihad'ı Anarak	73
Halil Nihad Boztepe	77
Ağaç Kasidesi, 1931	79
Ağaç Kasidesi, 1947	99
Önsöz	101
Himâye-i Eşcâr Cemiyeti Reisi'ne	107
Sözlük	123
Anahtar	287
Bugünün Gencine	289

HALİL NİHAD BOZTEPE'NİN AĞAÇ KASİDESİ

Halil Nihad Boztepe Türk edebiyatının hiciv türünde eserleriyle tanınan isimlerinden biridir. 1882 yılında doğup 1949'da vefat eden Halil Nihad, bir dönem Türkçe öğretmenliği yapmış, devlet kadrolarında çeşitli memuriyetlerde bulunmuş, 1927'de Gümüşhane milletvekili olarak girdiği mecliste bir süre sonra Trabzon milletvekiliği görevini üstlenerek uzun süre aktif olarak siyasetin içinde yer almıştır. Türk edebiyatında şair kimliğiyle tanınan Halil Nihad; *Akşam*, *Vakit*, *Tanin* gibi gazete ve dergilerde şiirler ve yazılar yayımlamıştır. Halil Nihad'ın eserlerine bakıldığında Divan edebiyatı alanında geniş bir birikime sahip olduğu, ayrıca Fransızca tercüme yapabilecek kadar Fransızcaya hâkim olduğu da görülür. Onun yayımlanmış ilk kitabı olan *Sihâm-ı İlhâm* (1921), hiciv niteliğindeki şiirlerinden oluşur. Aynı şekilde *Âyine-i Devrân* (1924) adlı kitabıyla hiciv şairliğine devam etmiştir. Hiciv türündeki en önemli eseri ise kuşkusuz *Ağaç Kasidesi* olarak bilinen Erken Cumhuriyet yıllarının siyasî hamlelerinin ve Batılılaşma etkisiyle değişen sosyal hayatının eleştirel panoramasını çizen kitabıdır. *Ağaç Kasidesi*, Halil Nihad'ın Türk edebiyatında özgün bir yer edinmesini sağlayan; Halide Edib, Adnan Adıvar, Hakkı Süha Gezgin, Fazıl Ahmet Aykaç gibi pek çok yazarın kendisi hakkında gazetelerde, dergilerde yazılar yayımlamasına vesile olan ilginç bir eserdir.¹

1. Halil Nihad Boztepe hakkında daha önce yapılmış geniş çaplı çalışmalar içerisinde öne çıkanlar şunlardır: Zemai Çetinkaya (1990), "Halil Nihat Boztepe'nin Hayatı, Eserleri ve Fikirleri", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk

Elinizdeki çalışmada, Halil Nihad Boztepe'nin *Ağaç Kasidesi* adlı eserinin 1931 tarihli baskısı ile 1947 tarihli baskısı bir arada verilmiştir. *Ağaç Kasidesi*, yayımlandığı tarihten itibaren döneminde pek çok tartışmanın kapısını aralamış olmaktan dolayı oldukça önemli bir yerde durmaktadır. Dil Devrimi'ni eleştiren ve dönemin dil tartışmalarına ışık tutan bu eserin 1931 baskısı 140 beyitten, 1947 bakısı ise 1500 beyitten müteşekkildir.

Halil Nihad'ın ağaç sevgisini bilen Himâye-i Eşcâr Cemiyeti Reisi'nin Halil Nihad'tan ağaçlarla ilgili bir metin yazması isteği üzerine kaleme alınan bu eser, sadece dil tartışmalarını değil, aynı zamanda dönemin sosyal ve siyasal olaylarını özetleyen geniş çapta bir hiciv metnine dönüşmüştür. Halil Nihad, bu eserin büyük bir bölümünde ironik bir dil kullanarak yöneticilerin uygulamalarını, bilhassa Batılılaşma hamlesiyle sosyal ve kültürel hayatta gerçekleştirilen gelenek karşıtı faaliyetleri alttan alta eleştirirken bazı yerlerde ise eleştirisinin dozunu sertleştirerek öfkeli bir ifadeyle tepkisini açıkça göstermiştir.

Fevziye Abdullah Tansel'in vurguladığı gibi Halid Nihad'ın başarısı heccavlığındadır, zira “kendisine şöhret kazandıran, keskin zekâsını yansıtan ve hiçbir zaman kabalığa sapsayan nezih, zarif hicviyeleri, nüktelerle, esprilerle, ince ince alaylarla örülmüş mizahî şiirlerdir.”² Aruz ölçüsüyle yazılan ve beyitlerden oluşan, bununla birlikte “nazım şekli bakımından

---

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Muharrem Dayanç (1993), “Halil Nihat Boztepe: Hayatı ve Eserleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Sait Kılıç (2002), “Halil Nihat Boztepe'nin Hayatı, Eserleri ve Fikirleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2. Fevziye Abdullah Tansel, “Halil Nihad Boztepe'nin Mizâhî Yazılarında Kullandığı Gözden Kaçan İğreti Adı: Karga”, *Kubbealtı Akademi Mecmûası*, 1985, S. 4, s. 71.

tam bir kaside özelliği taşıma[yan]” ve kaside kelimesiyle “övgü anlamını” vurgulayan³ *Ağaç Kasidesi* 4 bölümden oluşur. Bu bölümler sırasıyla şu şekildedir: Önsöz, Himâye-i Eşcâr Cemiyeti Reisi’ne, Sözlük, Anahtar (Lügatçe). Dilde özleşme çalışmalarından hareketle Dil Encümeni’nin üyelerini, Türk Dil Kurumu’nu, Dil Devrimi’ni, Lakap ve Unvanların Kaldırılmasına Dair Kanun’u, Güneş Dil Teorisi’ni eleştiren⁴ Halil Nihad’ın bu tenkitleri; edebiyattan sosyal hayata uzanarak geniş bir alana yayılmıştır:

“Ağaç metaforundan hareketle dil devriminin ve dönemin dil bilginlerinin yanlışlarını tenkit eden Halil Nihad, kasidesinin satır aralarında adalet sistemindeki bozukluk, Batılılaşma yolunda sergilenen mazi düşmanlığı, Türkçülük, eğitim, siyaset, moda, köy enstitüleri gibi kavramlar etrafında toplumda gördüğü aksaklıkları eleştirir.”⁵

Ağaç Kasidesi’nde dönemin ünlü siyasetçileri ve dil bilginleri, üst düzey memurları ve yazarları zaman zaman doğrudan isimleri verilerek bazen de ima yoluyla sezdirilerek eleştirilmiş, Erken Cumhuriyet döneminin dil politikaları şikâyet konusu edilmiş, Dil Devrimi’nin dilimizi çoraklaştıracağı ve edebiyatımızı kısırlaştıracağı vurgulanmıştır. Bu sebeple dil politikalarını eleştirme amacıyla metin boyunca aynı anlama gelen Arapça ve Farsça kelimelerle Türkçe karşılıklarının bir arada verildiği görülmektedir. Halk arasında hâlâ yaygın şekilde kullanılan Arapça ve Farsça kelimelere Türkçe karşılıklar türetme çabasının yarattığı ikilik,

3. M. Sani Adıgüzel, “Bir Hicivci Gözüyle 1927-1947 Yılları Arasında Türkçe”, *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildiri Kitabı*, Ankara: TDK Yayınları, 2004, s. 49.

4. M. Sani Adıgüzel, a.g.e, s. 49-68.

5. Necati Tonga, *Halil Nihad Boztepe Hicivlerinden Seçti*, İstanbul: 160. Kilometre, 2023, s. 11.

kelimelerin bir arada verilmesiyle vurgulanmış ve eleştiri konusu yapılmıştır. Yine eserin sonunda yer alan “Anahtar” kısmı da bu ironiyi pekiştirmektedir. Aynı şekilde eser boyunca farklı ağaç türleri sembol olarak kullanılarak dönemin yönetici sınıfının hataları ele alınmış, çınar ağacı gibi yüzyıllara dayanan ve köklü bir geçmişi olan dilimizin korunması gerektiği vurgulanmıştır. Kemaleddin Şenocak, *Ağaç Kasidesi*’nin ancak 150 kadar beytinin doğrudan doğruya ağaçlarla ilgili olduğunu, uydurma dille ilgili bölümlerin toplamda 100 kadar kelimenin kritiği olup birkaç yüz mısradan ibaret olduğunu vurgular.⁶

Kasidenin 140 beyitlik 1931 baskısında Boztepe’nin hicivde dikkatli bir dil kullandığı ve iktidarı doğrudan hedef almadan sadece modernleşme adına yapılan değişiklikleri eleştirdiği söylenebilir. Nitekim Metin Kayahan Özgül bu durumun sebeplerini açıklarken *Ağaç Kasidesi*’nin 1947’deki baskısında Halil Nihad’ın 1943’teki *Çınaraltı Mecmuası*’nda bizzat kendisinin neşrettiği parçaların yer aldığı altını çizer ve ekler:

“Devrin şartları icabı, şair bu yorum ve eleştirilerini üstü kapalıca aktarmayı tercih eder ama içinde ukde olup kalan ve dışarı taşmayı bekleyen daha sarıh, daha keskin sitemleri de vardır. Kitabın neşrinden sonra gelen on yedi sene boyunca Halil Nihad, bu sitemleri bariz tenkidler şeklinde şiirleştirerek tamamlayacaktır. (...) Böylece kaside yüz kırk beyitten bin beş yüz beyite çıkar ve yeni bir kimliği belirir. Bu koca kaside, Cumhuriyet’in ilk yıllarından inkılâplar yerleşene kadar süren resmî hassasiyetin müsamaha edemeyeceği cinsten tenkitler taşımaktadır ve bunların alenen söylenebilmesi için belki de 1946 seçimlerinde devlet-parti CHP’nin eleştirilerinin isbatını görmek gerekiyor-

---

6. Kemaleddin Şenocak, *Yanardağ Şairimiz Halil Nihad Boztepe*, İstanbul: Acar Matbaacılık, 1989, s. 34.

du. Hangi sebeple olursa olsun, 1947’de neşredilen *Ağaç Kasidesi*, neticede, sosyal ve siyasî tercihlerin, tatbikatın bir kısmından duyulan rahatsızlıkların, hatta bazen öfkenin ilk önemli manifestolarından birsidir. Üstelik, kasidenin ilk neşrinde de, ikinci neşrinde de şair CHP’nin Trabzon Milletvekili’dir ama eleştirdiklerinin hiçbirisini Meclis’te ifade etmemiş ve hatta hiçbir konuda fikir beyanı için kürsüye çıkmamıştır.”⁷

Bununla birlikte İsmet İnönü’nün cumhurbaşkanı olduğu dönemde kaleme alınan 1947 baskısında ise eleştirilerin sertleşmeye başladığı ve şairin artık milletvekili, bakan ismi vermekten çekinmediği görülmüştür. Nitekim 1927’den 1947’ye kadar milletvekili olarak mecliste bulunması, “TBMM’nin bir üyesi sıfatıyla devlet tarafından yürütülen dil politikalarını yakından takip et[mesi]”⁸ onun iktidarın her hamlesini bizzat gözlemleyip değerlendirebilmesine olanak vermiştir. Erken Cumhuriyet Dönemi’nin politikalarını adım adım izleyerek “görüşlerini ayrı bir kitap yazmak yerine ilk baskısı 1931 yılında yapılan *Ağaç Kasidesi*’nin 1947 yılında yapılan ikinci baskısına ilave etmiştir.”⁹ Zira “*Ağaç Kasidesi*, esere adını veren ‘ağaç’ bakımından bir methiye, ‘ağaç’la ilgili kurulan ‘dil’ bakımından ise bir hicviyedir.”¹⁰

Bu çalışmaya *Ağaç Kasidesi*’nin iki farklı baskısı dışında, kasideye veya yazara dair dönemin yazar ve şairleri tarafından kaleme alınmış ancak süreli yayınlarda unutulmuş olan metinler de eklenmiştir. Süreli yayınlarda yayımlanan söz konusu yazılar arasında bir seçme yapılarak yazıların bir kısmı kitaba alınmış-

7. Metin Kayahan Özgül, “Halil Nihad Boztepe’nin *Ağaç Kasidesi*”, *Folkloristik / Prof. Dr. Umay Günay Armağanı*, Ankara: Feryal Matbaacılık, 1996, s. 136.

8. M. Sani Adıgüzel, *a.g.e.*, s. 49.

9. Adıgüzel, *a.g.e.*, s. 49.

10. Adıgüzel, *a.g.e.*, s. 49.

tır. Kemaleddin Şenocak'ın *Yanardağ Şairimiz Halil Nihad Boztepe* adlı çalışmasında yer alan Rıza Tevfik Bölükbaşı, Tahir Olgun, Hüseyin Siret Özsever, Ercüment Ekrem Talu, Mithad Cemal Kuntay, İbnülemin Mahmud Kemal İnan gibi isimlerin Halil Nihad'ın ölümünün ardından ona hitaben yazdığı mektuplar başka bir çalışmanın konusu olduğu için bu kitaba dâhil edilmemiştir.

Ağaç Kasidesi'ni doğrudan ele alan ve Halil Nihad'a odaklanan yazıların pek çoğunun 1948'de yazıldığı görülmektedir. Aynı şekilde Halil Nihad'a ve onun sanat anlayışına dair yazıların bilhassa onun ölümünün ardından 1949'da yayımlandığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda 1948'de Halide Edib'e ve 1947'de Adnan Adıvar'a ait olan Halil Nihad'ı ele alan birer yazı çalışmaya alınmış, Vâlâ Nurettin'in 1947 yılına ait yazısıyla 1949'daki yazısı, İbrahim Alâettin Gövsa'nın 1949'da yazdığı dört yazı ile 1947'de kaleme aldığı bir yazı, 1949'da Hakkı Süha Gezgin'in yazdığı yazı, "Kocayörük" müstearıyla yazılan ancak gerçek ismine ulaşamadığımız bir şairin 1948 yılında yayımladığı bir şiiri ve "Deli Ozan" müstearıyla yazan Faruk Nafiz Çamlıbel'in 1947 yılına ait bir şiiri, Hasan Adnan Giz'in 1943 yılındaki metni çalışmaya dâhil edilmiştir. Yine Peyami Safa'nın 1949'daki yazısı, Fazıl Ahmet Aykaç'ın 1948'de yayımladığı yazı ile 1949 yılına ait bir başka yazısı da bu çalışmaya eklenmiştir. Bu yazılardan da anlaşılacağı üzere Halid Nihad'ı yakından tanıyan yazarlar, bilhassa şairin kişiliği ve sanatının doruk noktası olarak gösterilen *Ağaç Kasidesi* üzerinde durarak onun hiciv türündeki başarısını ve poetikasını anlatmışlardır. Bu metinler, şairin eserlerinin ve etkisinin dönemindeki değerlendirmelerine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Ağaç Kasidesi, aruz vezni ve latin harfleriyle kaleme alınmış Türkçe bir metindir. Erken Cumhuriyet döneminde dil ve imla çalışmalarındaki pek çok tutarsızlık bu metinde de ken-

disini gösterir. Çalışmada eserin 1931 ve 1947'deki dil ve üslubu korunmaya özen gösterilmiş, metin aruz ölçüsüne riayet edilerek yazıldığı için imladaki noksanlıklar aruzdaki söyleyişe göre düzenlenmiş, önceki baskılarda yapılan ve mürettepten kaynaklandığı düşünülen hatalar telafi edilmiş, noktalama konusunda ise günümüzün noktalama işaretleri esas alınmıştır. Bununla birlikte aruz ölçüsü baz alınsa da dönemin imlası ve noktalaması konusunda tutarsızlıkların olması metni düzenlerken bazı kelimelerde farklı kullanımları gerekli kılmıştır. Metin hazırlanırken TDK ve Kubbealtı Lügatı esas alınmış ve her iki sözlüğe de uymayan kelimelerde üçüncü bir yol tercih edilerek belli başlı şu hususlara dikkat edilmiştir:

- “Bazan” gibi kelimeler dönemin imlası ve metnin orijinaline göre bırakılmış, “aza, azade, yani” gibi kelimeler yine TDK’ye göre kısa yazılmıştır. “Kazâ” gibi kelimeler TDK’ye göre “kaza” olarak kısa yazılmıştır.
- “Şeb-ta-seher”, “gün-be-gün”, “gün-a-gün” gibi terkipler TDK’de olmadığı için Kubbealtı Lügatı’ne göre yazılmıştır. “Benibeşer” bugünkü birinci tekil şahıs olan “ben” ile karışmaması için “benîbeşer” olarak yazılmıştır.
- Metinde karşılaşılan “delimiydim” gibi soru edatının bitişik yazıldığı durumlarda günümüz imlası esas alınarak “deli miydim” şeklinde ayrı yazılmıştır.
- “Ayırt etmek”, “inat etmek”, “kebab” ve “terkip” kelimeleri “d ” ve “b” ile bittiği için günümüz imlasına uyarlanmış, metin içindeki “inkılâp” gibi sözcükler TDK esas alınarak “inkılâp” şeklinde yazılmıştır.
- Normalde metin içinde ayın(’) gösterilmemiş, ancak “şî’r” ve “za’f” gibi kelimelerde aruzu bozma durumu olduğu için bu şekilde bırakılmıştır.

- “Erbâb” gibi gündelik dilde çok sık kullanılmayan kelimeler Kubbealtı Lügati’ne göre yazılmış, “hüviyyetü uzviyet”, “cilvei takdir” gibi terkipler “hüviyet ü uzviyet”, “cilve-i takdir” biçiminde ayrı yazılmıştır. Metinlerde dönemin imla özelliği olarak “olmağa”, “etmeğe” gibi kelimeler bugünkü Türkçedeki şekliyle “olmaya”, “etmeye” olarak düzenlenmiştir.
- Farsça mensubiyet ekleri, “Osmanî”de olduğu gibi uzatılmıştır.
- “Veliyy-i nimet, sâye-i nimet” gibi terkipler orijinal metinde geçtiği şekliyle bırakılmıştır.
- “Bineyim” yerine “binim” gibi kelimelerin metin içinde olduğu gibi bırakılmasının sebebi aruz veznidir.

Bu metin, Latin harfleriyle kaleme alındığı ve akademik bir metin olmadığı için yazıya/işarete göre değil telaffuza/okunuşa göre aruza dikkat edilmiş ve düzenlemeler buna göre yapılmıştır.

Ağaç Kasidesi, Divan edebiyatı manzum sözlük geleneğinin Cumhuriyet yıllarındaki devamı olarak okunabilir. Osmanlı döneminde okula başlayan çocuklara okumayı öğretmeye yardımcı olması için kullanılan manzum sözlükler, kelime ezberlemeyi eğlenceli hâle getirip kolaylaştırırken gramer kurallarının öğretilmesine de katkı sağlamıştır. Bu bağlamda ilk akla gelen manzum sözlükler Hasan (Hüseyin) el-Konevî tarafından kaleme alınan *Tuhfe-i Hüsâmî*’ sözlüğü, Sünbülzade Vehbî’nin *Tuhfe-i Vehbî* adlı sözlüğü ve Şâhidî İbrahim Dede’nin *Lugat-i Şâhidî* (Tuhfe-i Şâhidî) adlı eseridir. *Ağaç Kasidesi*’nde de kelimelerin anlamlarının beyitlerle aktarılmış olması, eş anlamlı kelimelerin birlikte verilmesi, eserin sonuna sözlükçe eklenmesi Osmanlı döneminin manzum sözlüklerini hatırlatmaktadır.

Bu çalışmanın Erken Cumhuriyet Dönemi'nin dil politikalarının açıklanması ve edebî polemiklerinin irdelenmesi; devrin yöneticilerinin sosyal, siyasal ve kültürel düzlemdeki uygulamalarının değerlendirilmesi bağlamında önemli bir eser olduğu bilinen bir gerçektir. Şair, bu eserin yazılışının 17 yıl sürdüğünü yine bu eserde “Kaside bitmedi bir türlü, sürdü on yedi yıl / Uzun bir ömrü demek eyledim heder, yazdım” şeklinde söylemiş, bununla birlikte yıldan yıla gündemin değişmesiyle iktidarın yeni kararlarına dair yorumlarını da dâhil ederek metni alabildiğine genişletmiştir. Dolayısıyla eserin farklı baskılarının birlikte verilmesiyle ve hakkında yazılan yazıların da eklenmesiyle *Ağaç Kasidesi* üzerine eleştirel okuma yapmak isteyenler için malzeme sunulmuş, hiciv türü ve dil tartışmaları üzerine hazırlanacak yeni incelemelere bu çalışmanın yardımcı olacağı düşünülmüştür. Türk edebiyatının mizah sahasının önemli şairlerinden biri olan fakat zamanla unutulmuş Halil Nihad'ın yeniden gündeme getirilmesi, farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi konusunda bu çalışmanın araştırmacılara ilham vereceği temenni edilmektedir.

Sözlerime son verirken çalışmanın hazırlanmasında bana yardımcı olan isimleri de tek tek anmak istiyorum. *Ağaç Kasidesi*'ni yayımlama konusundaki teklifimi kabul ederek önerileriyle bu kitabın ortaya çıkmasında önemli bir pay sahibi olan editörüm Hazal Bozyer'e çok teşekkür ederim. Yine metnin son okumasını titiz bir şekilde yaparak imlâ ve noktalama konusunda fikirlerini paylaşan, dipnot önerileriyle de çalışmayı zenginleştiren Ergin Ali'ye çok teşekkür ediyorum. Değerli Vakıfbank Kültür Yayınları çalışanları baştan sona bu süreçte yanımda yer aldılar, her birine ayrı ayrı teşekkür ederim. Halil Nihad hakkında dönemin yazarları tarafından kaleme alınan yazıların yayımlanma sürecinde yardımcı olan Ötüken Yayınları'na ve Can Yayınları editörü

Mustafa Çevikdoğan'a çok teşekkür ederim. Ve elbette eşim Erol Gökşen'e teşekkür etmem gerekiyor, her zaman yanımda olduğu, yapıcı eleştirileriyle yolumu aydınlattığı için kendisine minnettarım. Arada mesafeler olsa da her zaman yanımda hissettiğim aileme de teşekkür ediyorum.

Bahanur GARAN GÖKŞEN